

Sigmund Freud daha sonra psikanalizin “yapısal kuram”ı olarak adlandırılmaya başlanacak olan Ego ve İd kitabını 1923 yılında piyasaya sürdü. Yapısal kuram, zihni üç birim ya da “yapıya” böler: İd, ego, süperegö.

Bilinçdişı, id, biyolojik ihtiyaçlarını karşılamak için insanlığın en ilkel isteklerinden oluşur. Superego (o da bilinçdişı), sosyal açıdan uyarılmış vicdanları içerir ve tinsel ve etik yasaklamaları ile ide karşı koyar. Genellikle bilinçli ego, ikisi arasındaki arabulucu işlevini görür. Bilinç ve bilinçdişı olarak farklı bakış açıları ve farklı seviyelere sahip olan Freud’un zihin kavramı, insanın doğasını anlamada fazlasıyla ileri düzeyde olduğu halde, modelinin bazı yönleri şiddetli eleştirilere maruz kalmıştır.

Özellikle onun esas olarak cinsel arzu tarafından yönlendirilen id hakkındaki görüşü ve manevî durumları insan doğası için reddedişı, Carl Jung ve Alfred Adler gibi eski öğrencilerin, O’ndan ayrılarak kendi rakip teorilerini geliştirmelerine neden olmuştur. Aynı şekilde, Freud’un bireysel arzular (id) ve toplumun ihtiyaçlarına (süperegö) yönelik muhalif görüşleri eleştirildi. Freud’un modeli, psikolojide sonradan ortaya çıkan sayısız ilerlemelere yol açan birçok iç görü içermektedir. Bununla birlikte mevcut haliyle aklın manevi durumlarını görmezden gelir ve -bir çatışma arenası olarak insan zihni – dinlerin “düşme” (Hristiyanlık) ya da “esaret” (Hinduzim ve Budizm) durumu olarak adlandırılan bir psikolojik işlev bozukluğu kuramı üretir. İd ve superego arasındaki bu karşılımlar, her insanın bünyesinde var olan “kötü eğilim” (*yetzer ha ra*) ile “iyi eğilim” (*yetzer ha-tov*) arasındaki bitmek tükenmek bilmeyen çatışma, geleneksel Yahudi psikolojisindeki düşmüş insanoğlunun bir yansıması olabilir.[1] Buradan hareket edilirse varılan nokta şu olur: Sağlıklı bir insandaki bütün zihin yetilerinin ahenkli işleyişini açıklayan bir kuramdan yoksundur.

Freud’un yapısal kuramı

Ego, süperegö ve id ,psikanalitik kuramda insan ruhunun üç parçadan oluşan bölümleridir ve zihinsel faaliyet alanını üç enerjik bileşene ayırma işlemi de şöyledir:

1. İçgüdüsel ihtiyaçlardan ve dürtülerden türetilen psikolojik enerjinin kaynağı olan *id*
2. İçte özgü kişi ile dış gerçek arasındaki örgütlü bilinçli arabulucu olan *ego*

3. Kurallar, çatışma, ahlak, suçluluk gibi şeyler tarafından hafifletilmiş bilinçli zihnin içselleşmesi olan *Süperego*

Sigmund Freud'un kuramında id bilinçdışına, ego bilince ve süperego "bilinç öncesi (ön bilinç)"ne karşılık gelir. Bilinçli zihin, bir insanın herhangi bir anda farkında olduğu şeydir (gerçeklik). Bilinç öncesi "kullanılabilir bellek" olarak tanımlanabilir. Bir insanın "şu anda" düşünmediği fakat kolaylıkla hatırlayabildiği şeylerdir. Bununla birlikte Freud'a göre bu ikisi sadece buzdağının tepesiydi: İnsan zihninin en büyük kısmı gizlidir – bilinçdışıdır – insanların kolayca farkına varmadığı durumlardır. Bunlar ya bilinçdışı, örneğin dürtüler ve içgüdüler olarak ortaya çıkar, ya da hayatın belli bir noktasında "gizli" olabilirler, çünkü insanlar böylesi travmatik hatıraların farkında olamaya katlanamazlar.

Zihnin üç bileşeninden, gerçeklik, toplum (süperego tarafından temsil edilir) ve biyoloji (id tarafından temsil edilir) kavşağında olan ego en zorlu konumdadır. Bu nedenle, bazen ego ya da "ben", bu bölümlerin talepleri tarafından bunaltılmış ya da tehdit edilmiş hissedebilir ve onları uzlaştırmaya gücü yetmeyebilir.

İd

Freud, erken psikosomatik tıbbın öncülerinden Georg Groddeck tarafından yazılan "Onun kitabı" eserinden (İng. "*The Book of It*", Alm. "*Das Buch vom Es*") "İd" terimini ödünç aldı. *İd* ("İd" Latince, İngilizcede "It" orijinal Almancada "Es" şeklinde ifade edilir) birincil süreç düşünmeyi – bizim en ilkel dürtülerimizi, ihtiyaç dürtülerimizi temsil eder. Vücutta oluşan cinsellik ve saldırganlığın ilkel dürtüleri çerçevesinde düzenlenir. Bazen Freud'un kullandığı Almanca, *triebe* kelimesi "içgüdüler" olarak yanlış tercüme edilir, ancak kelimenin tam anlamıyla "dürtüler" anlamına gelir. Bazı durumlarda Freud, bunları "arzular" olarak da isimlendirdi. Dürtüler, temel insan ihtiyaçlarının güdüsel (motive edici) güçlere dönüştürümüdür.

İd'de, bu dürtüler anında tatmine ya da serbest kalmaya gereksinim duyarlar. Bir araştırmacının ifade ettiği gibi: "Aç bir yeni doğan bebeğin, morarana kadar ağladığını net bir şekilde hayal edin. Hiçbir şekilde yetişkin manasında ne istediğini 'bilmez'; o sadece istediğini biliyor ve şimdi istiyor." Freud kuramlarına ait görüşe göre yeni doğan bebek saf ya da neredeyse saf *id*'den oluşmaktadır. İd, eğer biyolojinin ruhsal bir temsilcisi değilse hiçbir şeydir.[2] Ancak haz ve anında tatmin ilkesine göre işlev gören arzu, vücudu tek başına tatmin edemez. İhtiyaç hemen tatmin edilemez ise kişinin bilincine zorla girene

kadar giderek daha da kuvvetlenecektir. Freud'un teorisinde, yetişkin psikolojik sorunlarının temelini oluşturan, çocukluk çağında ortaya çıkan, bu içgüdüsel dürtüler ya da içtepilerdir. Freud, İd'in dürtüler ve iç güdüler arasında iki ana kuvvetini tanımlamıştır: Yaşam (Eros) ve Ölüm (Thanatos) iç güdüler. Yaşam içgüdüleri, bireyin hayatını devam ettirir (Hayatta kalmaya bağlı tüm ihtiyaçlar: gıda, su, barınak vb.) hem de türlerin devamlığını (cinsellik) sağlar. Freud insan ruhunu güdüleyen bu eş etkinliği (sinerji) Latince de *libido* olarak adlandırır. Libido (başka herhangi bir dürtü değil) bilhassa cinsel dürtü anlamında kullanıldı; çünkü Freud cinselliğin insan ruhuna en önemli gereklilikler olduğuna inandığı için ve insanlar sosyal varlıklar olduğu için, o cinselliğin bütün ihtiyaçların en sosyali olduğu kanaatindedir.

Freud daha sonra hayat boyunca yaşam güdüsünün hemen yanında ölüm dürtüsü olduğunu düşünmeye başladı. Ölüm, barışı, acının, ıstırapın, hayatın olumsuz ve hoş olmayan deneyimlerinin sona ermesini vaat eder. Buradan hareketle ölüm, bütün insan ihtiyaçlarının telafisidir. Freud, "çocuğun ilk adımı ölümün ilk adımıdır" sözüyle aynı görüşü paylaşıyor olabilir. Freud, barış isteğinde ve alkol, uyuşturucu, kitap ve film aracılığı ile gerçeklikten kurtulma girişimlerinde ölüm içgüdüsünün kanıtı olduğunu gördü. Tam olarak doğrudan doğruya intihar, dolaylı olarak saldırganlık, zulüm ve yıkıcılık içinde hazır bulunur.

Ego

Ego Latince *ben* anlamındadır, Freud'un başvurduğu Almanca kelime ise *Ich*'tir.

Freud'un görüşüne göre, ego ilkel dürtülerimizi, manevi idealleri ve tabuları ve gerçeğin sınırlamalarını dengelemek için id, süper ego ve dış dünya arasında aracılık etmektedir. Tüm birimler arasında başarıyla aracılık etmek ve uyum işlevlerini yerine getirmek için durum (gerçeklik) değişinceye ya da dürtünün tatmininin toplumsal olarak kabul edilebilir bir yolu bulunana kadar, idin dürtü ve içtepilerinin tatminini geciktirmeye, zorlanması gerekmektedir

İd talep karşılamasını "yönlendirir" ve çoğunlukla süper ego için kabul edilemez bir durumda olduğundan, ego kabul edilebilir koşulları belirlemelidir. İd'in içtepilerinden kurtulmak için ego, savunma mekanizmaları geliştirir. Bunlar bastırma, reaksiyon oluşumu, yansıtma, gerileme, inkar, ussallaştırma ve bilinçdışındaki güdülerini iyiye yönlendirme

içerir.

Böylece, büyük ölçüde bilinçli ben, ilkel ihtiyaçlarımızı ve manevi inançlarımızı dengeleyen, id ve süper ego arasında yer alır. Sağlıklı bir ego gerçekliğe adapte olma ve dış dünyayla etkileşim kurma yeteneği hem idi hem de süper egoyu barındıracak şekilde sağlar

Freud, erken yazdıklarında egoyu benlik algısı ile eşit tutmasına rağmen, daha sonra onu gerçeklik testi, savunma, bilgi sentezi, hafıza vb. gibi psikolojik işlevler kümesi olarak betimlemeye başladı.

Süperego

"Süperego" (Almanca'da *überich*), sosyal açıdan uyarılmış vicdanımızı temsil eder ve manevi ve etik düşünceler ile beraber idi etkisiz hale getirir. "Süper ego" kelimesi Latince süper (Almanca *Über*) anlamına gelen "üstte" ya da "üst" ve ego (ya da *ich*) dan oluşur. Yani gerçekte "üst benlik" manevi değerler ve vicdanın bağlı bulunduğu zihnin "yüksek gücü" anlamına gelmektedir. Dindar kişiler onun insanlarda Tanrı'nın ikamet ettiği bir uzuv olduğunu iddia edebilirler. Süperego, id ile ilgili isteklerin -çoğunlukla toplumsal olarak kabul edilemez olan biyolojik isteklerimizin- yerine getirilmesine karşı durur. Bir id içtepisinin kabul edilemez olmasını iki nedeni vardır: 1) Gerçekleştirmenin mümkün olmasını sağlayan gerçek koşullar elde edilinceye kadar doyumu erteleme gereği (İhtiyaçları uyumsallaştıracak uygun koşullar için gerçekliği kontrol etme, yukarıda tartışılan ego işlevlerinden biridir) 2) Başka insanlar (özellikle ebeveynler) ve sosyal çevre tarafından yasaklamanın zorla kabul ettirilmesi nedeniyle. Bu normların ve yasakların toplamı, üst bilginin içeriğidir.

Süperegonun iki tarafı vardır: vicdan ve ego ideali. Bunlar artı ve eksi kutuplar, pozitif ve negatif taraflar gibi işlevlerini yerine getirirler. Vicdan, cezalar ve uyarıları içerir; ego ideali, ödülleri ve olumlu pekiştirmeleri ele alır.

Süperego, dünya görüşünün, normlarının ve çocukların ebeveynlerinden ve etrafındaki çevreden genç yaşta kendine kattıklarının içselleştirilmesinin üzerine kuruludur. Vicdan olarak, doğru ve yanlış duygularımızı içerir; çocuğun ebeveyn kültürünün içselleştirilmesini sürdürücü kendine has tabuları korur. Süperego'nun gereksinimleri

yerine getirilmezse, suçluluk duygusu ve / ya da utanç ortaya çıkabilir. Freud'a göre, süperegö, Oedipal çatışmasının üstesinden gelmek için verilen mücadeleden kaynaklanıyor. Bu görüşe göre, onun gücü içgüdüsel bir dürtüye benzer ve bilinçdışının bir parçasıdır. Böylece, bilinçli bir hata yapılmaksızın suçluluk duygusu ortaya çıkabilir. Bununla birlikte, süperegö'nün gücü biyolojik ihtiyaçlarda değil, aksine bireysel deneyimlerdeki sosyal baskılarda yatmaktadır

Ego psikolojisinin gelişimi

Freud'un ardından bir dizi psikanalist, onun ego anlayışını detaylı olarak incelemiştir. Egonun çeşitli işlevlerini ve onların psikopatoloji bünyesinde nasıl bozulduklarını detaylandırmak için geniş çaplı gayret sarf edilmiştir. Yaptıkları çalışmaların çoğu, ego'yu güçlendirmeye odaklanmıştır, böylece ego genel olarak id, süperegö ve gerçeklikten gelen baskılarla daha iyi başa çıkabilecektir.

Önde gelen ego işlevlerinin başlangıçta gerçeklik testi, içtepi kontrolü, yargılama, etki toleransı, savunma ve sentetik işlevden oluştuğu düşünölmekteydi. Heinz Hartmann, sağlıklı egonun zihinsel çatışmadan bağımsız bir özerk ego işlevleri alanı içerdiğini savunarak, Freud'un yapısal teorisinde önemli bir kavramsal revizyon gerçekleştirdi.

Hartmann, psikanalizin, ego işlevinin çatışma içermeyen alanını genişletmeyi ve "uyumu" kolaylaştırması, yani ego ve çevrenin daha etkili karşılıklı düzenlenmeyi amaçlaması gerektiğine inanıyordu.

David Rapaport, Freud'un yapısal modeli ve Hartmann'ın revizyonlarını dizgisel hale getirdi. Rapaport, Freud'un eserlerini açıklığa kavuşturarak, zihni "dürtüler" ve "yapılar" olarak ikiye bölüyordu. Onun modeline göre, dürtüler, isteklerin anında tatmin edilmesi aracılığıyla hızlı tahliye işlemi için zorlayan akışkanların enerjisini içerir. İsteklerin dakikasında tatmin olabilmesi nadiren gerçekleştiğinden, zihin tatminleri erteleme ya da dolambaçlı yoldan giderek başarma kapasitesini geliştirir. Sonuç olarak, dürtü enerjisi, ego içeren nispeten kararlı zihinsel yapılar içinde şarta bağılı hale gelir.

Ego psikologları yaklaşımı farklı doğrultular dahilinde ele almışlardır. Charles Brenner gibi bazıları yapısal modelin terk edilmesi gerektiğini ve psikanalistlerin sadece zihinsel çatışmayı anlamaya ve tedavi etmeye odaklanması gerektiğini ileri sürdüler. Frederic

Busch gibi kişiler, egonun giderek daha incelikli ve sofistike bir kavramı olduğunu savundular. Erich Fromm tarafından savunulan daha ileri bir yaklaşım, bireyin ve toplumun birbirine karşı olmadığıdır. Bir birey toplumun bir parçası olduğu için, kendi ihtiyaç ve arzularının büyük bir kısmı bu toplum tarafından oluşturulur. Buradan hareketle, id (içgüdüsel dürtüler ve arzular) ve süper ego (toplumun normları) iki karşıt güç değil, birbirine bağlı olan kuvvetlerdir. Psikanalizin görevi bir birey ve toplum arasındaki ilişkilerde uyumu bulmaktır.

Eleştiri

Pek çok psikanalizci, Freud'un üç bölümden oluşan ruh yapısını reddetti. Bu anlamda iki önemli örnek vardır: Carl Jung ve Alfred Adler. Freud'un ilk takipçilerinden biri olan Carl Gustav Jung, en nihayetinde ayrı bir analitik psikoloji okulu kurdu. Freud ile meydan gelen başlıca kırılma noktası, ruhun bilinçdışı kısmının doğasıydı, özellikle de idin içeriği idi. Jung, bilinçdışımızın kişisel bir parçasının var olduğuna inanmanın yanı sıra buna "kolektif bilinçdışı" ismini vermeyi uygun gördü. Jung'a göre bilinçdışı, bastırılması gereken dürtülerden oluşan bütünüyle biyolojik bir yapı değil, daha ziyade insanlık tarihinin spiritüel mirası olan eski bilgeliğin bir nevi deposudur. Ayrıca, *Personaterimini* (süper egoya benzer özelliklere sahip – arketip – ilk tip) ortaya çıkarmış ve Freud'un ego ve süper ego arasındaki ayrımını reddetmiştir. Freud'un bir diğer eski öğrencisi olan Alfred Adler de bireysel psikoloji olarak bilinen kendi yaklaşımını geliştirdi. İnsan hayatının güdüleme kuvvetleri olan aşağılık hissine ve anlamlılık çabası arayışına inandı. Böylece, Carl Gustav Jung gibi, Freud'un biyolojik dürtüler, özellikle de cinsel istek üzerine yaptığı vurguyu, güdülenimin ana kaynağı olarak reddetti.

Freud'un üç parçalı teorisinin en büyük sorunu, idin (bilinçdışı) insan ruhunun en önemli parçası olduğu iddiasıdır. Özellikle sorunsal olan şey, onun idin dürtüleri ve içgüdüleri tarafından canlandırılan baskın rol üzerindeki vurgusu ve tüm insan davranışlarının temel dayanağı olarak cinsel dürtülere özgü sabit fikirleridir. Bu, "insanlık görüşünü sadece azaltmıyor aynı zamanda verimsizleştiriyordu". Freud'un insanoğlunu yalnızca mekanik olarak bilinçsiz dürtüler ve içgüdüleri tarafından yönetilen başka bir hayvan türü olarak görmesi, yetersiz bulundu.[3] "Bütün sırları tek bir anahtarla açma" konusundaki çabası, insan doğasını ve davranışını aşırı basitleştirdi.[4]

Sigmund Freud'un kuramının bu yönü, uygun olmayan bulgular ile bilindi ve popülerleşti. Çok küçük bir çocuğun bile olsa, onların cinsel dürtü ve içtepileri olduğu fikri (bu kavramları anlamıyor olsa bile) çocuk tacizcileri ve suiistimalcileri tarafından bir bahane olarak kullanılmıştır.

Spektrumun zıt tarafında, tüm psikolojik sorunlarımızın bastırılmış cinsel arzulara atfedilmesi, psikanaliz geçirirken hastalara, fiili olarak hiçbir zaman olmadığı halde cinsel istismarları "hatırlamak" ve hatta insanları bu tür davranışlar ile suçlamak ile sonuçlanabilir. Freud'un idin güçlü cinsel dürtülerine gömülmüş ve süper egonun toplumsal kısıtlamaların içselleştirilmesi ile hayal kırıklığı yaratan insani kişilik görüşü, kendini savunmak için açık bir yol bulamayan egoyu, kendi savunma mekanizmalarında tutuklu bırakır.

Freud'un bilinçdışı, insan hayatının manevi bileşenini onaylamaksızın, biyolojik ihtiyaçlara hizmet eden ilkel içgüdülerle sınırlıdır ve genellikle "Tanrı'nın sesi" olarak görülen vicdan bile, sosyal olarak dayatılan kısıtlamalara indirgenir. Toplumsal olarak kabul edilmez olana ilişkin biyolojik ihtiyaçlar, daima kısıtlayıcı olan ve bu nedenle bireysel arzuların karşısında olana ilişkin sosyal standartlar, insanlığa yönelik çok kötümser bir manzardır. Bireyler potansiyellerini yerine getirirken, toplumun yapı taşı oluşturarak üyelerinin daha iyi gözetilebildiği durumda, tüm toplumun menfaatine daha fazla katkıda bulunurlar. Dolayısıyla, Erich Fromm'ın belirttiği gibi, id ve süper ego, karşıt güçler olmaktan ziyade, birinin arzularının yerine getirilmesinin diğerinin ihtiyaçlarının karşılanmasına bağlı olması nedeniyle, birbirine bağlanmış iki güçtür.

Bununla birlikte, yazılıp çizilen bütün eleştirilere rağmen, Freud'un zihninin tek boyutlu ya da homojen olmadığı konusundaki temel fikri, psikoloji alanında büyük gelişmelere yol açtı ve ayrıca, insan doğasına dair anlayışımızda muazzam bir etkiye sahip olmaya hala da devam ediyor.